

УДК 378

І.З.Адамова, к.е.н., **Т.І.Головачук**, к.е.н.,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ВНЗ

У статті розглядаються питання якісної підготовки викладачів у сучасних умовах розвитку вищої освіти. Визначаються завдання, що полягають перед Вищою школою педагогічної майстерності у формуванні професійних якостей молодих викладачів.

В статье рассматриваются вопросы качественной подготовки преподавателей в современных условиях развития высшего образования. Определяются задания, которые заключаются перед Высшей школой педагогического мастерства в формировании профессиональных качеств молодых преподавателей.

In the article the questions of high-quality preparation of teachers are examined in the modern terms of development of higher education. Tasks which consist before Higher school of pedagogical trade in forming of professional qualities of young teachers are determined.

Ключові слова: вища школа, викладач, модернізація навчання, якісна підготовка викладачів, Вища школа педагогічної майстерності ЧТЕІ КНТЕУ, підхід до викладання, навчально-методичне забезпечення.

Одним із завдань, що поставлені Міністерством освіти та науки України перед вищими навчальними закладами, є створення належного кадрового забезпечення. Це потребує створення корпусу висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів ВНЗ. Вирішення поставленого завдання можливо, насамперед, шляхом залучення до викладацького складу випускників закладу освіти, який вони закінчили, та виявили бажання і здібності до педагогічної праці.

Викладач вищої школи повинен працювати динамічно і враховувати сучасні тенденції розвитку освіти України: по-перше, зберігати і примножувати національні освітні традиції; по-друге, враховувати закони ринкової економіки і її вимоги до вищої освіти; по-третє, розвиватись у контексті світових тенденцій освітнього простору, у т.ч. європейського.

Оскільки модернізація навчання є об'єктивною необхідністю, а розширення функцій і ролі вищої освіти у суспільстві не викликають сумніву, то підготовка висококваліфікованих вищої школи є потребою кожного вищого навчального закладу і держави у цілому.

Проблеми вдосконалення процесу викладання та підготовки викладачів вищої школи, що вдосконалюють методи та технології викладання навчальних дисциплін, знаходяться у полі зору працівників освіти і науковців, таких як: С.Ніколаєнко, В.Андрущенко, А.Кузьмінський, В.Носков, О.Єфросініна, Н.Ушакова, В.Павленко тощо.

Метою статті є вивчення проблеми якісної підготовки викладачів у сучасних умовах розвитку вищої освіти, визначення завдань, що поставлені перед Вищою школою педагогічної майстерності ЧТЕІ КНТЕУ у формуванні

професійних якостей викладачів-початківців.

Викладання у ВНЗ можливо на умовах відповідної підготовки викладачів, яка сприяє розвитку особистості викладача, поглибленню його професійних знань та формуванню належного рівня науково-методичних вмінь та навичок.

Саме таку підготовку здійснює Вища школа педагогічної майстерності, що працює на базі ЧТЕІ КНТЕУ. Завдання, що вирішує школа, полягає у формуванні педагогічної майстерності викладачів, підвищенні їх особистісно-професійної активності, опануванні та впровадженні у навчальний процес інтерактивних методів та інноваційних технологій навчання.

Педагогічна майстерність викладача полягає не тільки у бажанні та вмінні передавати свої завдання студентам, володіти навичками спілкування, сприяти формуванню інтелекту студентів та здібностей щодо виконання ними певної практичної діяльності. Майстерність педагога сучасної вищої школи поєднує такі особистісні та професійні якості, як високий рівень інтелекту, ерудиції та культури; інформованість, компетентність та глибоке знання предмета викладання; психолого-педагогічна рівновага та витримка; комунікативність та доброзичливість у спілкуванні із студентами; педагогічна мотивація; творча активність у викладанні; науково-дослідницька спрямованість педагогічної праці; відповідальність та дисциплінованість; здатність до саморозвитку і самоосвіти; демократизація навчання, справедливість щодо оцінки знань студентів; здатність до інновацій у підготовці навчальних курсів та їх викладанні; відповідність сучасним вимогам студентів та вищої школи.

Визначальне значення для покращення рівня викладання у ВНЗ є впровадження у навчальний процес сучасних методів та інноваційних технологій навчання. Такий підхід до викладання навчальних дисциплін має певні переваги, що полягають у наступному: висока інформативність навчального процесу; насиченість навчальних занять ілюстративним матеріалом; інтенсифікація педагогічної праці; досягнення довготривалої активності студентів; мотивація навчання студентів; створення системи стимулів у навчанні; підвищення результативності навчання студентів та ефективності роботи викладача.

Навчання у Вищій школі педагогічної майстерності формує у молодих викладачів такі здібності:

✓ методичні, які формують у викладачів методичні прийоми та навички розробки навчальних занять, опанування методичного проведення різних видів занять, вміння розробляти та використовувати різноманітний методичний інструментарій, формувати навчально-методичне забезпечення дисциплін;

✓ психолого-педагогічні, які розвивають вміння поставити навчально-методичну та виховну мету навчання, знайти напрямки мотивації роботи

студентів на різних етапах навчального процесу, сприяти індивідуалізації навчання з урахуванням особистісних здібностей та інтересів студентів;

✓ комунікаційні, що дають можливість розробляти навчальні курси на основі електронної мережі комп'ютерних систем та програмного забезпечення. Навчання студентів при цьому стає інтерактивним, технологічним та інноваційним;

✓ інформаційні, які сприяють залученню та використанню у навчальному процесі освітнього та педагогічного масиву інформації задля участі студентів у телеконференціях, інтерактивних WEB- та FTR-серверах, роботі електронних бібліотек та інших засобах мережі Інтернет;

✓ ергономічні, що створюють умови для плідної праці викладача і студента, дають можливість раціонально розподілити як аудиторний навчальний час за напрямками та етапами роботи, так і позааудиторний час для самостійної індивідуальної роботи студента;

✓ економічні, які полягають у високій насиченості навчальних занять програмним матеріалом, збільшенні рівня засвоєння знань в одиницю навчального часу, зменшення загальних витрат часу студента на вивчення теми і предмета, підвищення швидкості сприйняття інформації і її опрацювання, досягненні поставленої мети шляхом підвищення ефективності заняття;

✓ професійні, що наділяють можливість викладачів вищої школи використовувати знання з предмета для розробки різних видів навчальних занять, здобувати та розширювати знання з певного предмета на основі залучення всіх доступних джерел інформації та комунікації, підвищувати рівень компетенції шляхом науково-дослідницької роботи.

Метою підготовки викладачів у Вищій школі педагогічної майстерності є: спрямувати творчий процес викладання у напрямку застосування сучасних інтерактивних методів та інноваційних технологій навчання при підготовці і проведенні навчальних занять з конкретних дисциплін. Для цього під час навчання досвідчені викладачі інституту знайомлять викладачів-початківців з організацією навчального процесу у ЧТЕІ КНТЕУ, формами і методами роботи в аудиторії, сучасними методиками викладання навчальних дисциплін, прийомами активізації самостійної позааудиторної роботи студентів, системою контролю знань студентів, сучасними формами навчання, зокрема, дистанційною. Особлива увага приділяється підвищенню рівня знань та умінь педагога, формуванню інноваційного стилю наукового мислення, здатності розробки та впровадження новаторських форм роботи із студентами. Сучасний викладач вищої школи повинен вміти розставити акцент за потребою і надавати перевагу при виконанні певних видів навчальної роботи: авторитарному або демократичному стилю спілкування із студентами, монологу або діалогу у викладанні, творчій активності викладача або студентів на різних етапах навчального заняття.

В рамках реалізації завдань, що поставлені перед освітою, у Вищій школі педагогічної майстерності вивчають систему інноваційних технологій навчання ВНЗ та націлюють щодо їх впровадження у навчальний процес. Молодим викладачам пояснюють специфіку інноваційних технологій навчання, розкривають можливість їх застосування при проведенні конкретних видів навчальних занять (лекцій, практичних, семінарських та лабораторних занять), особливості їх реалізації в певних типах студентської аудиторії. Слухачам Вищої школи педагогічної майстерності розкривається суть та призначення навчально-методичного комплексу дисципліни (НМКД), методичні підходи та прийоми його розробки, вимоги до його оформлення, механізм його використання у навчальному процесі. Розробка НМКД повинна бути зорієнтована на нові підходи щодо його створення: переходу від традиційних до інноваційних методів викладання навчального предмета, переносу акценту з пасивного навчання до активного самостійного здобуття знань студентами, розвитку творчого пошуку як викладача, так і студента, досягненню вищого рівня знань переходу від суто теоретичної підготовки до вмінь практичного застосування набутих знань.

На основі сформованих у Вищій школі педагогічної майстерності знань, умінь та навичок, молодому викладачу дається можливість самостійно розробити навчально-методичне забезпечення дисципліни, що ним викладається. Відпрацювання навичок здійснюється шляхом розробки НМКД з двох тем курсу. Викладачам-початківцям пропонується обрати новий предмет з тих, що ним викладається, який є найменш розробленим і який дає можливість реалізувати творчий пошук. При цьому викладач повинен вміти розробити такі види навчально-методичного забезпечення: 1) структурно-логічну схему дисципліни; 2) робочу програму або електронний підручник; 3) елементи методичного забезпечення дистанційного навчання; 4) опорний конспект лекцій; 5) пакет візуального супроводження; 6) завдання для практичних (лабораторних, семінарських) занять; 7) навчальні тести; 8) завдання для проведення модульного контролю; 9) екзаменаційні білети або залікові питання; 10) ІНДЗ студентів з дисципліни; 11) проект семінарського (практичного, лабораторного) заняття з інноваційними технологіями.

Результатом навчання у ВШПМ є розробка і захист випускного проекту – повний пакет навчально-методичного забезпечення певної дисципліни. Захист проектів здійснюється у формі презентації з використанням мультимедійних технологій. Оцінка результатів розробки комісією у складі керівників інституту та ВШПМ, завідувачів кафедр дає можливість визначити рівень навчально-методичної підготовки викладачів-початківців. Отримання сертифікату ВШПМ з оцінкою захисту випускного проекту враховується при укладанні контракту з викладачем та наданні рекомендації щодо подальшого навчання в аспірантурі.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти в Україні на рубежі століть // Вища освіта України. – 2000. – №1.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005.
3. Ніколаєнко С.М., міністр освіти і науки України, зарубіжний член Російської Академії освіти. Якість освіти як основа інноваційного суспільства // Сучасні освітні технології у вищій школі: Матеріали міжнар. наук-метод. конф. – К.: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2007.
4. Носков В.І., д.псих.н., професор, Єфросініна О., к.е.н. Інноваційні засади підвищення кваліфікації викладачів вищої школи. // Сучасні освітні технології у вищій школі: Матеріали міжнар. наук-метод. конф. – К.: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2007.
5. Ушакова Н., Павленко В. Педагогічна майстерність: дар чи надбання? // Вісник КДТЕУ, №3/99 – К.: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 1999.

УДК 167 / 168

С.І.Вардеванян, к.філол.н.,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

НАУКА ЧИ НАУКОПОДІБНІСТЬ? ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У статті робиться спроба позначити і окреслити проблему, яка є дуже актуальною в сучасній українській освіті та науці: продукування великої кількості праць при сумнівній їх якості. Сформульовано деякі критерії, за якими можна розрізнити науковий і псевдонауковий тексти.

В статье делается попытка обозначить и очертить проблему, которая актуальна в современном украинском образовании и науке: продуцирование большого количества работ при сомнительном их качестве. Сформулированы некоторые критерии, за которыми можно различить научный и псевдонаучный тексты.

An attempt to designate and outline a problem which is very actual in modern Ukrainian education and science is done in the article: producing of plenty of labours is at their doubtful quality. Some criteria after which it is possible to distinguish scientific and pseudo-scientific texts are formulated.

Ключові слова: наукоподібність, наука, новизна, наукова робота, факти, термінологія.

Пропонуємо розглянути цитати з монографій двох сучасних нам авторів, які працюють у гуманітарній сфері. Першу цитату взято з монографії тернопільського дослідника П. І., другу – з книги У.Еко.

№ 1: «Скрупульозна статистична атомізація публіцистичного дискурсу жодного з авторів не входила в плани нашої роботи. Натомість ми зосереджуємось на розгляді тих домінуючих проблемних концептів (навіть концептуальних груп), котрі визначальною мірою структурують обидва контроверсійні макротексти (а в їхніх межах – контроверсійні субтексти)».

Цитата № 2: «Автор не должен объяснять. Но он может рассказать, почему и как он работал. Так называемые исследования по поэтике не раскрывают произведение, но могут раскрыть, как решаются технические задачи создания произведения» [1, с.13].

Після прочитання цих цитат виникають запитання. Чому науковець із світовим іменем пише значно зрозуміліше, ніж неофіт? Для чого це йому (неофіту) треба? Де межа, яка відділяє в постпостмодерністському світі текст інтелектуала від тексту дилетанта? (зрозумілість / незрозумілість не